

Javaslat az
„Apátfalvi archaikus népi imák”
települési értéktárba történő felvételéhez

Csapó Jánosné

Csapó Jánosné

Apátfalva, 2015. szeptember 10.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Csapó Jánosné
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Csapó Jánosné
Levelezési cím: Apátfalva, Kossuth utca 75.
Telefonszám: 06 20 246 9612
E-mail cím: csapomama@citromail.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
Apátfalvi archaikus népi imák
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
Csapó Jánosné Apátfalva, Kossuth utca 75.
Vargáné Antal Ilona Apátfalva, Rákóczi utca 52.
Polner Zoltán néprajzkutató Szeged
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi megyei külföldi magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A népi imádság a magyarság szellemi kultúrájának legősibb rétege. Az idők kihalásával sajnos Apátfalván is egyre nehezebben lelhető már fel a népköltészetnek e gyönyörű ága. A ma élő idős asszonyok közül csak kevesen emlékeznek ezekre az imákra, akik pedig még tudják, azok sem imádkozzák. A népi imák jellemzője, hogy templomban nem imádkozták, imakönyvben nem szerepelnek. Az egyházi imáktól abban különböztek, hogy nem volt kötött szövegük. Szájról szájra terjedve – a népmesékhez hasonlóan – mindenki adott hozzájuk, vagy vett el belőlük. Maga a motívum adva volt, ehhez tette hozzá mindenki a saját szenvedését, bánatát. Szinte a zeneiség határát súrolva, este az ágy szélén ülve monoton hanghordozással imádkozták. Ezek az ősi imák felismerhetőek arról, hogy mindig a következőképpen kezdődnek: „Én lefekszek én ágyamba, mint Úr Jézus koporsóba...” Vagy: „Ánafa letelepedet...” Idáig mindenki egyformán mondja, de a következő sorok minden adatközlőnél máshogy hangzanak. Közös jellemzőjük, hogy gyakran előfordul a „kakasok szólának” sor. A népköltészet e formája naív rímekbe szedve gyönyörűen hangzott el a nénik szájából, hiszen a mi apátfalvi nyelvjárásunk még egyedibbé tette ezt. Szeretnék közreadni néhány szép imát, melyeket adatközlőimtől hallottam:

Én lőfekszék én ágyamba
Mint Úr Jézus koporsóba.
Mellém tőszém két karomat
Két misemondó győrtýámat
Három angyal fejem fölött
Egyik őriz éjfélig
A másik hajnalig
Harmadik halálom órájáig.
Kakasok szólának,
Máriát kiáltának.
Kejj fő szép Szűz Mária
Most viszik zsidó Krisztusunkat
Kú oszlophon kötőzik
Magos kőre fölfeszítettik
Hét csőpp vére elcsőppen.
Odamēnnek az angyalok
Ólomba fölszēdik
Cintányérra tőszik
Szép Szűz Mária elibe viszik.
Szép Szűz Mária azt mondá:
Aki eztet este lőfektibe
Rēggel főkeltibe emondja
Hét halálos bűntű mēgmēnekszik. Ámen.

Egy másik változat szerint:

Én lőfekszék én ágyamba
Mint Úr Jézus koporsóba.
Nehéz álom el nē nyomjon
A kísértet távol járjon.
Vess el ēngēm sátán
Ne kísérgess ēngēm
Mer van nekēm
Fejem fölött három angyal.
Egyik őriz éjfélig
Másik hajnalig
Harmadik utolsó óráig.
Vess körősztöt fejem alá
Őt ujjaddal őt sebēddel
Hatvanhat angyaloddal.
Kerűjj körőszt őrizz angyal
Szent Gergely, szép Szűz Mária. Ámen.

Egy harmadik változat:

Én lőfekszék én ágyamba
Mint Úr Jézus koporsóba.
Mellém tőszém két karomat
Két misemondó győrtýámat.
Három angyal énmellettem
Egyik őriz éjfélig

A másik hajnalig
Harmadik utolsó óráig.
Kerüjj köröszet őrizz angyal
Őrizz édes Jézusom
Őrizz ébren is engemet
Hogy baj ne érje éltemet.
Ez világon amíg leszék
Mindent tetszésedre teszék.
A kakasok szólának
Szép Szűz Máriát kiáltának:
Kejj fő Mária, kejj fő
Most viszik a te szent fiadat
Térdig vérbe
Szent szakállát tépázzák
Vas vesszőbe vagdossák.
Mögszólal a Jézus a magas körösztfán:
Aki eztet este lőfektibe
Röggel főketibe emondja
Nem vettetik a purgátérium tüzibe
Most és ma lészén a paradicsom kertibe. Ámen.

A megváltó családfáját mondja el a következő ima:

Ánafa lőtelepedett
Ánafa szőlte ágát
Ágafa szőlte bimbóját
Bimbója szőlte Szent Annát
Szent Anna szőlte Máriát
Mária szőlte szent fiát
A világ megváltóját. Ámen.

Az itt bemutatott néhány imából is látható, hogy milyen egyformák, ugyanakkor páratlan szépségű variánsokat hallhatunk gyűjtésük során. Ha valaki cikkem olvasásakor kedvet kap a népi imák gyűjtésére, szerencsés helyzetben van, ugyanis Makó és környéke, a maros menti falvak hatalmas folklórkincset őriznek. Gyűjtésükre már nem sokáig van lehetőség, mert az adatközlők idősök. Imakönyvben leírva nem található, hiszen fejből tudták, anyáról lányára
Marosvidék folyóirat, 2000 december Csapó Jánosné: Ánafa lőtelepedett

Ánafa lőtelepedett

Ánafa szőlte ágát,
Ága szőlte bimbóját.
Bimbója szőlte virágját,
Virágja szőlte Szent Annát.
Szent Anna szőlte Máriát.
Mária szőlte Jézusát.
Kakasok szőlának,
Máriát kiáltnak.
Kelj föl szép szűz Mária
Szent fiadat itt viszik,
Golgotára kísértik.

Útközben korbáccsal verik.
Fakeresztre szögelik,
Krisztusunknak vére hullik.
Körégyűlnek az angyalok
Azt cintányérba fölszedik.
Mária elé viszik.
Szűz Mária ezt látva
Azt mondja Ő, azt vallja,
Aki ezt napjába elmondja,
A hét halálos bűntől megmenekszik. Amen

Esti ima

Én lefekszem én ágyamba
Mint Úr Jézus koporsóba
Mellém teszem két kezemet
Miseégő két gyertyámat
Kerüld köröszt házamat
Őrizd angyal lelkemet
Egyik őrizz éjfélig
A másik virradtig
A harmadik halálom órájáig. Amen

Esti ima

Én Istenem, jó Istenem
Becsukódik már a szemem,
De a Tied nyitva Atyám,
Amíg alszok vigyázz reám.
Vigyázz kedves szüleimre
Meg az én jó testvéremre.
Mikor a nap újra felkel,
Köszönthessük egymást reggel. Amen

Könyörgés

Mentsen meg a jó Isten mindnyájunkat
Árvíztől, tűzvésztől, háborútól,
Éhínségtől, döghaláltól,
Mindenféle betegségtől,
Minden veszedelemtől,
Jézusom neked élek,
Jézusom neked halok,
Jézusom tied vagyok,
Életemben és halálomba. Amen

Szűz szülője

Szűz szülője Istennek,
Engedd, hogy tied legyek.
Tied élet s halálban,
Tied jó és balsorsban,
Tied küzdve, szenvedve,
Tied most és örökre.

Szűz szülője Istennek,
Engedd, hogy tied legyek.

Anyám benned bízom és remélek,
Anyám te utánad epedek,
Anyám te jóságos kegyelmezz,
Anyám te hatalmas védelmezz!
Anyám óh jöjj segíts imádkozni,
Anyám óh jöjj segíts küzdeni,
Anyám óh jöjj segíts szenvedni,
Anyám óh jöjj ne hagyj elveszni!

Hiszen tudsz segíteni, óh hatalmas,
Akarsz is segíteni, óh irgalmas,
Kell is segítened, óh hűséges,
Fogsz is segíteni, óh kegyelmes!
Anyám te vagy a kegyelmek anyja,
Szomorúak vigasztalója,
Bűnösök oltalma és menedéke,
Földnek reménye, s mennynek ékessége!

Ki kérte még segítségedet hasztalanul?
Ki távozott tőled meghallgatatlanul?
Azért bizton mondom, minden szenvedésben,
Mária mindig segít, minden időben!
Biztosan állítom életben s halálban,
Mária mindig segít, minden balsorsban!
Azért hiszem, s meghalok ezen hitemben,
Hogy veled leszek Jó Anyám, fenn az égben!!

Szűz szülője Istennek,
Engedd, hogy tied legyek.
Tied élet s halálban,
Tied jó és balsorsban,
Tied küzdve, szenvedve,
Tied most és örökre.
Szűz szülője Istennek,
Engedd, hogy tied legyek.

Oltalmad alá futunk

Oltalmad alá futunk, Istennek szent Anyja.
Könyörgésünket meg ne vedd szükségünk idején.
Hanem oltalmazz meg minket mindenkoron,
Dicsőséges és áldott Szűz.
Mi asszonyunk, mi közbenjárónk,
Mi szószólónk,
Engeszteld meg nekünk Fiad,
Ajánlj minket szent Fiadnak,
Mutass be minket szent Fiadnak. Amen

Vargáné Antal Iona imái Apátfalva, Rákóczi utca 52. szül. 1934.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az apátfalvi népi imák a környékbeli falvaktól szigetként elkülönülő pátfalviak ősi vallásosságának megnyilvánulásai. Szinte minden család őriz még egy pár soros imát, mely írásos formában nem olvasható sehol, valaha a nagyszülőktől tanulták. Ősi nyelvezetük, szókincsük a szavak közül kiérződő naiv hit megőrzésre érdemes.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Csapó Jánosné: Ánafa letelepedett Marosvidék folyóirat, 2000 december
Balázs Katalin: „Mikoron az úr Jézus a földön járt..” BÍbic könyvek sorozat 2001.
Polner Zoltán: Éganyám, földanyám Makó, 1985 A Makói Múzeum füzetek 45.
Polner Zoltán: Koronával koronázzák Makó, 1985 A Makói Múzeum füzetek 48.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Nincs weboldala az Apátfalvi archaikus népi imáknak.

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Nincsenek fényképek

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Az "Apátfalvi archaikus népi imák" ajánlása a
települési értéktárba történő felvételéhez

Az archaikus népi imák, egy olyan sokáig feledésbe merült műfaj, mely a nép ajkán született, és csak az 1970-es években fedezték fel újra.

1968-ban Nagyberényben Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutatónk, addig a kutatás számára ismeretlen szöveget hallott. Egy 97 éves néni, Babos Jánosné által imának nevezett szöveget, amelyet még kislány korában tanult meg az édesanyjától. Ettől a varázslatos pillanattól kezdve a kutató évtizedeken keresztül gyűjtötte ezeket a különös imákat az ország határain belül és kívül. Országos felbuzdulás követte, sok helyen megindult a gyűjtőmunka.

Csongrád megyében Kálmány Lajos és Bálint Sándor nyomdokait követve Polner Zoltán kezdett nagyszabású gyűjtésbe, aminek az eredményeként számos könyvben jelentette meg kutatási eredményét. A munka Apátfalván is folyt.

Nemcsak könyvekben, de néprajzi dokumentumfilmekben is rögzítésre kerültek az apátfalvi népi imákat imádkozó néni és bácsik.

Őseink hittek abban, hogy az imák bűvös ereje képes őket megvédeni minden bajtól, a szívükben rejlő szorongásoktól.

Mint azt a „Mikoron az úr Jézus a földön járt ...” című könyvemben magam is írtam, mindent meg kell tenni, hogy ezek az imák a köztudat az imakincs részei legyenek, ezért mindenképp javaslom a települési értéktárba való felvételre.

2015. szeptember 8.

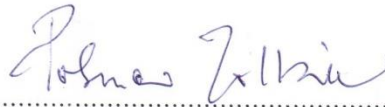

Balázs Katalin
iskolaigazgató

Ajánló levél az "Apátfalvi archaikus népi imák"
települési értéktárba történő felvételéhez

A hatvanas évek végén kezdtem gyűjteni az apátfalvi öregek napközi otthonában, ahol adatközlőim szinte minden kérdésemre válaszoltak. Olyan gazdag anyagot vettem hangszalagra, hogy hozzá hasonlót csak Tápén sikerült rögzítenem. Elsősorban az emberek nyíltsága, szeretete és nem utolsósorban vallásossága lepett meg. Olyan izgalmas hiedelemmondákat és népi imádságokat hallottam tőlük, hogy újra és újra visszatértem a faluba, ahol Varga Sinka József tanár úr mindig készségesen igazított útba. A legszebb népi imádságokat, ráolvasókat például éppen Apátfalván gyűjtöttem. Amikor a hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején a Szegedi Körzeti Stúdióval hozzákezdhettem a néprajzi dokumentumfilmek forgatásához, első dolgom, hogy a stábot Apátfalvára kalauzoljam, hiszen ott kitűnő adatközlőim éltek.

Ezek miatt szeretném az apátfalvi imákat az értéktári felvételre ajánlani.

2015. szeptember 8.

Polner Zoltán

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Nincsenek képek, és film sem.